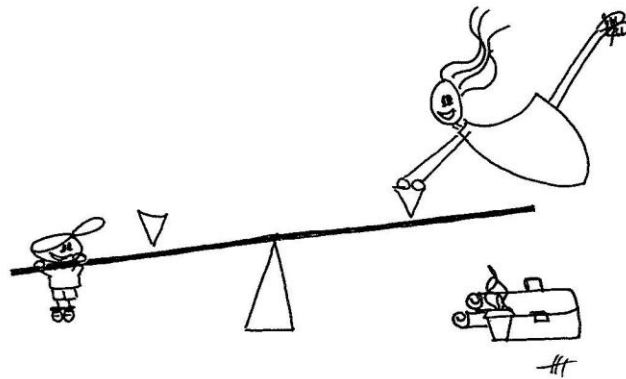

Barnkultur i landskapsarkitektur – hur når vi barns perspektiv?

Ingela Hamberg

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

EX0499 Projekt i landskapsarkitektur, 2012, 15 hp på landskapsarkitektprogrammet, *Uppsala*

Nivå: Grundnivå G2E

© Ingela Hamberg

Titel: Barnkultur i landskapsarkitektur: hur når vi barns perspektiv?

Engelsk titel: Children's Culture in landscape architecture: how to reach children's perspective?

Nyckelord: Barns perspektiv, Delaktighet, Kommunikation, Landskapsarkitektur, Planering

Keywords: Children's perspective, Communication, Landscape architecture, Participation, Planning

Handledare: Maria Hedberg, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Katri Lisitzin, SLU, institutionen för stad och land

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Syftet med undersökningen var att utvärdera metoder för hur landskapsarkitekter kan kommunicera med små barn (3-6år) kring planering av deras fysiska utemiljö så att barnens perspektiv framkommer. Tre kommunikationsmetoder: ”*Tecken och karta*”; ”*the Insight Method*” och ”*Stafettberättelse*”, testades och dokumenterades genom metoden observation och loggbok. Observationerna analyserades sedan under rubrikerna: *barns perspektiv* och *tidsåtgång*. I studien framkom att metoderna inte entydigt nådde barnens perspektiv och att metoderna skiljde sig åt vad gällde tidsperspektiv. Metod 1- ”*Tecken och karta*” nådde egentligen inte barnens perspektiv, metoden var också krävande och tog mest tid. Metod 2- ”*the Insight Method*” nådde antagligen barnens perspektiv, metoden krävde en del förarbete men tog inte så lång tid att genomföra. Metod tre – ”*Stafettberättelse*” nådde ett fåtal barns perspektiv, metoden krävde inget förarbete och tog kortast tid att genomföra. Vilken metod som skall användas beror därmed på vad landskapsarkitekten är ute efter och hur mycket tid som finns att lägga på projektet.

Abstract

The purpose of the study was to evaluate methods for landscape architects communication with young children (3-6 years) about their outdoor environment with the purpose of reaching children's perspective. Three methods of communication, "Tecken och karta", "the Insight Method" and "Stafettberättelse" were tested and documented by the methods of observation and logbook. The observations were then analyzed under the headings; *child's perspective* and *time-efficiency*. The study results suggested that the methods did not evidently reach the children's perspective and that the methods differed concerning timeframe. Method 1 – "Tecken och karta" did not reach the children's perspective, the method was also demanding and not time-efficient. Method 2 – "the Insight Method" probably reached the children's perspective, the method demanded some preliminary work but was efficient during implementation. Method 3 – "Stafettberättelse" reached a few children's perspective, the method required no preparation and was the most time-efficient out of all the methods tested. Which method landscape architects should exercise depends therefore on what they want to get out from the project and how much time is available.

Introduktion

Att gunga gungbräda är att balansera. Det är som i stadsplaneringen. Om den ena är tyngre än den andra, får den som är tung flytta sig närmare mitten för att ge den som är lätt större hävkraft. Med rätt placering på brädan kan också den som är liten och nått göra ett avstamp och vara med och styra. Och den som är tung kan få känna hur det känns att flyga upp i luften.

(Lenninger & Olsson 2006a, s.233)

Samhällets tolkning av barns behov och barns egna perspektiv, har på senare tid blivit en viktig fråga inom landskapsarkitekturens planeringsskrå bland annat genom FN:s Barnkonvention (Håkansson & Lilled 2010). Barnkonventionen uttrycker att barn har rätt att uttala sin åsikt i de frågor som gäller dem själva (Barnombudsmannen 2012a).

Barns status i samhället är låg och de stöts ofta undan av mer prioriterade brukargrupper i en utemiljö som allt mer anpassas till vuxnas behov (Lindgren 2003). Barn har svårt att göra sina röster hörda på den vuxenstyrda agendan där barn, då de väl kommer till tals, förväntas agera som vuxna (Nordenfors 2010a, ss. 37, 75). Många planerare är ovana att arbeta med barn och många tycker att det är en tidskrävande process (Åkerblom 2010). Ofta är vuxna också rädda att barns delaktighet ska lyfta svårlösta intressekonflikter till ytan (Berglund se Lenninger & Olsson 2006b, s. 185).

Barn är den brukargrupp som nyttjar sin närmiljö mest frekvent och deras åsikter kring denna bör därför respekteras (Sandberg se Lenninger & Olsson 2006d, ss. 168-170). Enligt Lenninger (2008, s. 18) bidrar barn med nya perspektiv och är inte begränsade i samma utsträckning som vuxna. Barns delaktighet menar hon kan därför vara en kreativ källa för nya idéer och ett uppfriskande tillskott i samhällsplaneringen.

Barn tar hänsyn till övriga brukargrupper i större utsträckning än vuxna och därmed gynnas alla brukargrupper av barns delaktighet (Lenninger 2008, s. 22). Barns delaktighet kan också på lång sikt bidra till ett mer jämställt och demokratiskt samhälle (Stern 2006 se Nordenfors 2010c, s. 18).

Att barn skall komma till tals i frågor som rör dem själva är en självklarhet i och med att Sverige ratificerat FN:s Barnkonvention. Alla kommuner är därmed ålagda att arbeta utifrån konventionen. Barnombudsmannen (2008, ss. 27-28) menar att det finns metoder för att nå barnens perspektiv men dessa är i första hand anpassade för äldre barn och ungdomar. I och med det efterlyser flera kommuner utbildning och metodutveckling i sin kommunikation med framför allt små barn i enlighet med Barnkonventionen (Barnombudsmannen 2008, ss. 27-28). Därför kändes det relevant för mig att studera just detta tema och utvärdera ämnets kommunikationsmetoder. Johannsson (2010) menar att det viktigaste i kommunikationen med barn är att de får ge sitt perspektiv. Ett barns perspektiv är enligt Halldén och Lindgren (2001) barnets egen upplevelsevärld.

Utifrån genomgången ovan tänker jag att planerare i val av kommunikationsmetod har hjälp av analysen av resultatet där aspekterna: *barns perspektiv* och *tidsåtgång* behandlas. Genom att i detta arbete jämföra tre olika kommunikationsmetoder samt utvärdera och dokumentera dessa är min förhoppning att landskapsarkitekter, som i enlighet med Barnkonventionen planerar i samverkan med barn, utifrån studien skall kunna göra ett överlagt val av kommunikationsmetod.

Bakgrund

Nedan redogörs för begreppen barnperspektiv respektive barns perspektiv, FN:s Barnkonvention och olika sammanhang inom samhällsplaneringen där barns delaktighet berörs på olika sätt. Sist redogör jag för kommunikation med små barn (3-6 år).

Barnperspektiv och barns perspektiv

Ett barnperspektiv skall utgå från barnets egen uppfattning om sin omvärld (Tiller, 1991 se Nordenfors 2010d, s. 13). Begreppet har blivit ett retoriskt grepp vid genomförandet av politiska beslutsfattanden (Halldén & Lindgren 2001). Barnperspektivet är den vuxnes tolkning av det barn upplever (Halldén 2003).

Barns perspektiv är istället det barn uppfattar och känner – barns egen kultur (Halldén & Lindgren 2001). En förutsättning för barns delaktighet är att vuxna kan fånga barns perspektiv (Pramling, Samuelsson & Sheridan 2003).

Ulla Berglund se Lenninger och Olsson (2006b, s. 185) tror att planerare undviker att befatta sig med frågan om barnperspektiv då mödosamma intressekonflikter kan uppstå. Hon menar också att många vuxna vill att barnen ska växa upp snabbt och därmed inta ett vuxenperspektiv eller hålla sig inomhus.

FN:s Barnkonvention

Enligt Barnombudsmannen (2012b) antogs Barnkonventionen av FN:s generalförsamling 1989. Vidare beskrivs att fördraget gäller för alla barn i Sverige i och med att vi ratificerade fördraget 1990. Avtalet består av 54 artiklar och behandlar barns rättigheter samt hur dessa skall efterlevas och följas upp (Barnombudsmannen 2012b). Följande utdrag ur artiklar menar jag är kopplade till landskapsarkitektur och därför relevanta för denna studie.

- » Artikel 1 belyser att alla som är omyndiga eller under 18 år räknas som barn (Barnombudsmannen 2012a).
- » Artikel 2 slår fast att alla barn skall respekteras och behandlas lika, ingen får diskrimineras (Barnombudsmannen 2012a).
- » Artikel 3 uttrycker att det alltid är barnets bästa som ska prioriteras i alla frågor som rör barnet. Barnet skall också ges det skydd och den tillsyn som barnet behöver (Barnombudsmannen 2012a).
- » Artikel 6 handlar om barnets rätt att leva och utvecklas andligt, moraliskt, psykiskt och socialt (Barnombudsmannen 2012a).
- » Artikel 12 trycker på barnets rätt att säga sin mening och få sina åsikter hörda i de sammanhang som rör barnet (Barnombudsmannen 2012a).
- » Artikel 31 slår fast barnets rätt till vila, fritid, lek och rörelse samt konst och kultur (Barnombudsmannen 2012a).

I rapporten *”Från beslut till praktik - Barnkonventionen i kommunala verksamheter”* redogör Barnombudsmannen (2008, ss. 24-25, 34) för hur konventionsarbetet fortlöper. Resultatet visar att arbetet går framåt i de verksamheter som redan involverar barn, så som förskola, skola och socialtjänst, medan det på samhällsnivå är mycket begränsat. I dokumentationen framkommer också förslag från kommunerna så som mer resurser och önskemål om att specifika tjänster ska tillsättas, alternativt att samarbeten mellan olika aktörer skall samordnas för att effektivisera och utöka konventionsarbetet. De menar också att politiker måste ge tydligare målsättningar och ställa konkretiserade krav. Kommunerna efterlyser dessutom utbildning och metodutveckling för hur möten och kommunikation ska ske med barn. De metoder som används i arbetet är

främst anpassade för ungdomar och därför efterlyser Barnombudsmannen metoder som i högre utsträckning riktar sig till samhällets yngre medborgare.

Johansson (2010) menar att barnens perspektiv ofta inte behandlas trots att det uttryckligen står i politiska dokument att så ska ske. Hon ser också en trend i att barn ofta inte tas på allvar när de får komma till tals. Vidare menar hon att det viktigaste i arbetsmodellen är att barnen får företräda sig själva, redogöra för sina åsikter och att de också får gehör för dessa. Johansson menar dock inte att barnen ska ha bestämmanderätt utan att de ska ha möjlighet att delta i processen på samma villkor som alla andra.

Lenninger (2008, ss. 9-12) påpekar glappet mellan forskning och politik och avsaknad av handling och kommunikation. Svårigheter med överlämning och genuint intresse för frågorna är enligt henne andra faktorer som bidrar till att kunskap faller bort. Hon menar också att respons och utvärdering saknas i många projekt där barn fått vara delaktiga.

Barns status är låg i dagens samhällsplanering

Barn är uteslutna från de flesta nationella och europeiska institutioner, de är inte heller medlemmar i inflytelserika organisationer, detta innebär att barnens erfarenheter ofta förblir dolda och därmed att barnen inte heller erkänns som fullvärdiga samhällsmedlemmar (Landsdown se Kay & Tidsall 2006, s.7).

Rasmusson se Lenninger och Olsson (2006c, ss. 157, 163) menar att både barn och vuxna betraktar unga som problem, besvärliga att lyssna på. Hon menar att vuxna lämnar åt barnen att själva ta initiativ och organisera sig mot vuxnas beslut och att barnen därmed i själva verket är maktlösa. Hon anser att barnen får en skev bild av sina rättigheter och möjligheter till inflytande. Därför poängterar hon är det de vuxnas ansvar att ta barnens perspektiv och föra deras talan, men även de vuxna behöver stöd i detta arbete.

Idag sker de flesta barndelaktighetsprojekt då vuxna tar initiativ till sådana och de sker på vuxnas villkor (Nordenfors 2010, s. 12). Vuxnas attityder och syn på barn måste förändras för att denna delaktighet ska fungera i enlighet med Barnkonventionen (Stern 2006 se Nordenfors 2010c, s. 16). Barns delaktighet kan öka om vi tillskriver barns perspektiv respekt och acceptans samtidigt som vi ifrågasätter synen på barn och vårt förhållningssätt gentemot dem (Nordenfors 2010, s. 18).

När barnen är delaktiga skapas platser för alla

Svennberg och Teimouri red. (2010, s. 140) ser hur barn som får vara delaktiga i planeringsprocessen tar ansvar för platsen och känner sig stolta även långt efter projektet slutförts. Göteborgs brottsförebyggande råd anser enligt Nordenfors (2010, s. 11) att trygghet skapas i unga år och att barn därför måste få uttrycka sin mening tidigt i livet.

Nordenfors (2010, s. 17) anser att barnens rätt att delta i beslut ger dem såväl en politisk som en medborgerlig ställning, där barnet har rätt att uttrycka sig och bli respekterad. Hon räknar upp yttrandefrihet, rätt att få korrekt information, rätt att ifrågasätta och rätt till integritet som viktiga punkter i arbetet. Matthews (2003, se Nordenfors 2010b, s.17) menar att ett syfte med delaktigheten är att öka barnens makt gentemot vuxna och utjämna maktförhållandet dem emellan. Stern (2006 se Nordenfors 2010, s. 18) finner att barnens ökade inflytande ger ett mer demokratiskt och jämställt samhälle.

Sandberg se Lenninger och Olsson (2006d, ss. 168-170) beskriver yngre barn som utmärkta utforskare, de utnyttjar miljön maximalt men är känsliga för hinder och barriärer som stora vägar eller parkeringsytor. Han anser att barnen använder sin närmiljö flitigast men att de samtidigt är den brukargrupp som samhället tar minst hänsyn till i planeringen. Vidare menar han att gynnas barnen gynnas även alla andra brukargrupper. Han efterlyser ett kommunalt ”barnråd” och menar att barn inte har något värde i dagens samhällsplanering.

Lenninger (2008, ss. 9-22, 33) anser att barns kreativitet är ett värdefullt tillskott i planeringsprocesser då deras visioner inte begränsats i samma utsträckning som vuxnas. Hon påpekar att det är upp till politikerna att ta ställning till huruvida denna kreativa resurs ska nyttjas eller inte. Lenninger tar också upp flera exempel på hur barn och unga tar hänsyn till andra brukare och hur ytor kan nyttjas tillsammans av olika grupper, en aspekt som vuxna ofta glömmer i sina resonemang.

Vem tar barnens perspektiv och för deras talan?

Lunds kommun anställde i slutet av 80-talet ett kommunalt barnombud, Bodil Rasmusson, vars arbetsuppgifter gick ut på att föra barnens talan i planeringsfrågor (Lenninger & Olsson 2006a, ss.157-158). Barnombudet bildade opinion och fick ett stort inflytande, Bodil beskriver hur hon genom sin handlingskraft blev problematisk för politikerna och att tjänsten avskaffades efter bara åtta år (Lenninger & Olsson 2006a, ss.160-161).

År 2002 anställdes enligt Svennberg (2010) Sveriges första arkitekturkonsulent Mie Svennberg av Göteborgs stad. Svennbergs ambition var att få barn och unga att delta i planeringen av sin miljö. Hon berättar att metoder utvecklats efterhand och att de alltid går ut på att tillsammans med barnen inventera platsen för att sedan gemensamt komma fram till viktiga åtgärder och redovisa dessa på ett kreativt sätt. Svennberg är förvånad över att det finns så få dokumenterade insatser i frågan både i Sverige och internationellt. Dock hoppas hon att hennes arbete ska inspirera andra och att det i följden bidrar till en utveckling av samhällssynen och demokratin.

Barnsäkerhetsdelegationen arbetade 2001 enligt Lenninger och Olsson (2006a, ss. 162-163) med bland annat barns rätt till lek och rekreation i säkra miljöer. Utredningen ledde till att Movium- centrum för stadens utemiljö, vid Sveriges Lantbruksuniversitet 2005 fick ansvar för att samordna, stärka och kommunicera kunskap och forskning kring utvecklande miljöer för barn.

Att kommunicera med barn

Åkerblom (2010) menar att planerare i allmänhet är ovana att kommunicera med barn men tar upp Göteborg och Lund som städer att lära av. Han hoppas att det nyfödda intresset för barnens perspektiv också skapar nya möjligheter för barnen att delta i andra processer under demokratiska villkor.

Kylin se Hallemar (2003, s. 38) menar att vuxna i kommunikation med barn bör ställa frågor som – ”vad vill du göra?”, för att få svar som är möjliga att ta hänsyn till och genomföra. Hon varnar också för att ställa frågan – ”vad vill du ha?”, eftersom svaren kan bli oproportionerliga i förhållande till projektet. Berglund se Lenninger och Olsson (2006b, ss. 181-182) understryker att det är viktigt att tänka igenom och formulera frågorna till barnen för att få relevanta svar. Svennberg och Teimouri red. (2010, s. 140) framhåller att projekt där barn är delaktiga kan behöva utformas med nya ögon och utan vuxnas förutfattade

meningar. De poängterar vikten av att ge korrekt information till barnen så att de vet vilka förutsättningar de har att förhålla sig till. Därmed är det viktigt att projektet är genomtänkt och att syftet är tydligt innan barnen involveras. Det är också viktigt att kommunikationen är tydlig och att ett språk används som barnen kan ta till sig och förstå. Vidare menar de att processen måste få ta tid och att man som vuxen måste ha tålamod.

I en studie av Gävle kommun 2006 kom man enligt Lenninger (2008, s. 19-20) fram till att grupparbeten utmanade till argumentering och förklaringar men att metoden bygger på att barnen kan lyssna aktivt och låta alla komma till tals. I studien framkom också att det är viktigt att någon med pedagogisk erfarenhet sköter kommunikation och handledning i sådana projekt.

Problematisering av syftet

Alla kommuner skall arbeta med Barnkonventionen och låta barnen komma till tals i frågor som rör dem. Detta arbete har halkat efter på planeringsnivå och därför efterlyses metodutveckling och utvärdering för barn i framförallt yngre åldrar av både kommuner och Barnombudsmannen. Ofta råder tidsbrist och kommunikationen med barn anses av många vara tidskrävande och besvärlig. I kommunikationen med barn är det lätt att som vuxen påverka och tolka det barnen uttrycker efter egna erfarenheter och värderingar. I min studie vill jag därför utvärdera tre befintliga metoder utifrån aspekterna; *barns perspektiv* och *tidsåtgång*. Min förhoppning är att landskapsarkitekter, som i enlighet med Barnkonventionen planerar i samverkan med barn, skall finna stöd i studien i sitt val av kommunikationsmetod.

Syfte

Att utvärdera metoder för hur landskapsarkitekter kan kommunicera med små barn (3-6år) kring planering av deras fysiska utemiljö så att barnens egna perspektiv framkommer.

Frågeställning

På vilket sätt kan tre olika kommunikationsmetoder; ”Tecken och karta”, ”the Insight Method” och ”Stafettberättelse” nå små barns (3-6 år) perspektiv på sin utemiljö, hur skiljer sig metoderna och resultaten med avseende på *barns perspektiv* och *tidsåtgång*?

Avgränsningar

Enligt FN:s Barnkonvention är vi i Sverige barn från det att vi föds tills vi fyllt 18 år (Barnombudsmannen 2012a). Enligt mig är kommunikationen med små barn i förskoleålder (1,5-3 och 4-5 år) och till viss del barn i skolans förskoleklass (6 år) samt yngre klasser (7-9 år) den mest komplexa kommunikationen då barn som är äldre redan anammat vuxenvärldens sätt att uttrycka och förmedla sina åsikter. Jag begränsar därför metodundersökningen till en åldersgrupp i yngre åldrar, det vill säga förskola och barn i 3-6 årsålder. Undersökningen begränsades till en förskola och till tre barngrupper om åtta barn.

I sökandet efter kommunikationsmetoder begränsades urvalet till metoder där barnen själva ges en möjlighet att uttrycka sig. Det är barnens åsikter som ska tas till vara och det är barnen själva som ska forma dem. Kommunikationsmetoderna skall också bestå av tre delar – inventering, önskemål och modell där det är barnen som får arbeta och de vuxna bara finns med som stöd. Metoderna som valdes ut skiljde sig i kommunikationskanal, fysisk närvaro i miljön - fysisk frånvaro, grupp eller självständigt arbete, underlag eller fri diskussion. Med tanke på barngruppens ålder sökte jag kommunikationsmetoder som jag bedömde var okomplicerade och enkla för barnen att använda.

Begrepp

De begrepp som analysen av resultatet utgår från preciseras nedan

Barns perspektiv

Då ett barns perspektiv enligt Halldén (2003) är barnets egen upplevelsevärld är det endast barnet självt som kan avgöra om det egna perspektivet framkommit i kommunikationen. Då det i denna studie handlar om mycket små barn vilka själva kan ha svårt att resonera kring sådana frågor valde jag att fokusera på om kanaler för att deras perspektiv funnits närvarande under metodens genomförande. De aspekter jag då tittade på var hur pass självständigt barnen arbetade samt hur pass stor pedagogisk insats aktiviteten krävde. Sannolikheten för att barnens perspektiv framkommit ansågs större desto mer självständigt barnen arbetat och därmed också desto mindre vuxenstyrd aktiviteten varit.

Tidsåtgång

Då många planerare enligt Åkerblom (2010) ser kommunikationen med barn som tidskrävande och besvärlig tittade jag också på aspekten tidsåtgång. Metoderna jämfördes rent tidsmässigt i förarbete, genomförande samt totaltid, aspekter som kan vara avgörande vid valet av kommunikationsmodell.

Metoder för kommunikation

Nedan beskrivs de tre kommunikationsmetoder som undersökts i denna studie. Metoderna består av tre delar; inventering, analys och modell och har tidigare utvecklats eller använts i kommunikation kring utemiljöer med barn i förskoleålder.

Tecken och karta

Petersson och Teimouri (2010) beskriver hur personalen på Malmstensgatans förskola i Göteborg ville göra barnen delaktiga i planeringen av förskolegården som skulle förnyas. Först inventerades gården tillsammans med personalen. Vid det andra mötet var det barnens tur att komma till tals. I kommunikationen med barnen användes metoden ”Tecken och karta” som är en väl beprövad metod i Göteborgsområdet. Metoden har utvecklats av bland andra arkitektkonsulenten Mie Svennberg i samverkan med barngrupper. Metoden går ut på att barnen får välja ut tecken med olika innebörd som är förtryckta på kort och lägga ut dem på gården. Under övningen rör sig gruppen tillsammans över gården efter en bestämd slinga där alla platser lokaliseras på en karta. Sedan tittar gruppen gemensamt på kartan och diskuterar vad den visar. Barnen får också sammanfatta

sina tankar i teckningar och i modell. Man menar att barnens perspektiv blev tydligt och att mycket av deras tankar kunde förvaltas genom gårdens nya utformning.

The Insight Method

Simkins (2008, ss.9-11, 125 ff.) beskriver metoden ”the Insight Method” där barn fått rita egna kartor och resonerat kring sin utemiljö genom en mängd kompletterande metodverktyg. Syftet med metoden är att se barnen som experter på sin egen närmiljö och därmed låta dem komma med synpunkter på densamma samt att därigenom skapa egenvärde och ägandeskap hos barnen.¹ Metoden kan delas in i tre huvudkomponenter. Först arbetade barnen med nuläget genom att prata om, intervjua varandra kring och dokumentera sin utemiljö på olika sätt. En del i detta var så kallad ”experiential now mapping”² där barnen markerade ut platser med hjälp av speciella symboler på en förberedd karta som visade gården och dess byggnader. Sedan följde önskemålsdelen där barnen pratade om idéer för framtiden och dokumenterade dessa på olika sätt, bland annat genom att rita drömbilder av sin utemiljö. Barnen ritade också kartor med önskemål om hur platsen skulle kunna vara ”experiential wish mapping”³ och fick beskriva hur de resonerade kring sina kartor. Den sista fasen var då barnen fick testa sina idéer i fullskalemodeller i den verkliga miljön. Simkins (2008, s. 9) poängterar att det är kombinationen av verktyg som gör ”the Insight Method” så lyckad.

Stafettberättelse

Göteborgs kommun arbetar med barns delaktighet i flera projekt och utvecklar hela tiden nya metoder för att ge unga inflytande i samhällsplaneringen (Håkansson & Lilled 2010). Petersson, Svennberg, Teimouri och Örjefeldt (2010) beskriver de små barnens medverkan i planeringsprocessen för utvecklingsprojektet ”Södra älvstranden” där flertalet metoder användes för att analysera området. Utmaningen låg i att få barnen involverade i utvecklingen av ett område som de inte kände sedan tidigare. Lösningen blev en kombination av metoder. Genom att utgå från miljöer som barnen kände väl kunde sedan deras tankar appliceras på en för barnen ny miljö. En av metoderna gick ut på att barnen fick använda fantasin och resonera kring platsen och vad de ville göra där under olika påstådda situationer som på dagen, på kvällen och under olika årstider. Man använder sig av en form av ”Stafettberättelse” där barnen gemensamt skapar en historia om sig själva eller en tänkt familj på platsen. I samband med denna övning fick barnen också rita och bygga en modell i valfritt material och skala. Författarna beskriver hur barnen under modellbygget förklarade vad de ville skapa och hur kommunikativt arbetet med modell därför blev. De beskriver också den stolthet som barnen kände när de fick visa upp sina modeller.

Platsbeskrivning

¹ Dr Ian Simkins BSc, Dip La, PCHE, PhD, FHEA, MI Hort, CMLI, Chartered Landscape Architect, University of Sheffield, föreläsning den 19 januari 2012, SLU Uppsala

² Dr Ian Simkins BSc, Dip La, PCHE, PhD, FHEA, MI Hort, CMLI, Chartered Landscape Architect, University of Sheffield, föreläsning den 19 januari 2012, SLU Uppsala.

³ Dr Ian Simkins BSc, Dip La, PCHE, PhD, FHEA, MI Hort, CMLI, Chartered Landscape Architect, University of Sheffield, föreläsning den 19 januari 2012, SLU Uppsala

Förskolan är belägen i en av Stockholms norra förorter. Den ligger i anslutning till en skola och skolgården löper mellan förskolans två separata byggnader. Både skolgården och de två separata förskolegårdarna är inhägnade.

Den ena gården saknar helt kupering och är i huvudsak uppbyggd av fasta lekelement, så som klätterställningar, rutschkanor och gungdjur vilka står i sand. Runt dessa går en njurformad cykelbana. Gården nyttjas av en 4-5-årsavdelning och en 1-3-årsavdelning. Typiska aktiviteter på denna gård är fotboll på asfaltytan, cykling på asfaltslingan och skapande vid borden vid entrén. Gården är solexponerad och det är svårt att finna skugga.

Den andra gården består av i huvudsak naturmark. Stenblock och rötter från storvuxna tallar ger en utmanande terräng. På gården finns två fasta lekelement; en klätterställning och en sandlåda. Gården delas av två 3-5-årsavdelningar och en 1-3-årsavdelning. Typiska aktiviteter på gården är klättring i naturmark, rollekar och sandlådeprojekt. Gården är liten och det blir trångt när alla är ute samtidigt.

Metod

En undersökning genomfördes där de tre kommunikationsmetoderna; ”Tecken och karta”, ”the Insight Method” och ”Stafettberättelse” prövades i barngrupper med 3-6-åringar. Metoden observation användes för att dokumentera undersökningen. Materialet ordnades under rubrikerna; *barns perspektiv* och *tidsåtgång*. Nedan beskrivs undersökningen följt av en beskrivning av observationsmetod och materialsammanställning.

Undersökningens genomförande

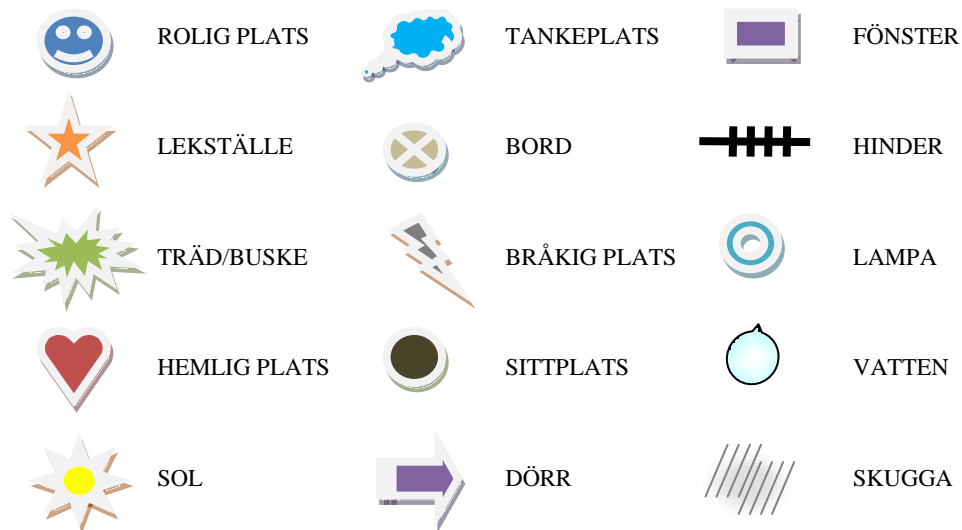
Inför besöken skapades enkla kartor och material för respektive kommunikationsmetod togs fram. En presentation sammanställdes också med information om mig och syftet med studien. Personalen var positivt inställd och informationen skickades därför vidare till barnens föräldrar för godkännande.

Vid det första besöket på förskolan träffade jag personalen på de tre olika avdelningarna och berättade om projektet. Vid det andra besöket träffade jag de olika barngrupperna för att de skulle känna igen mig inför det tredje besöket då de själva skulle inventera och komma med önskemål kring sin gård. Det tredje besöket inleddes med en samling för respektive barngrupp där jag förklarade syftet med mitt besök. Därefter förklarades barnens uppgift och det material som hörde till den kommunikationsmetod som skulle prövas presenterades. Tillsist gjordes ett avslutande skapande arbete i alla tre barngrupper, där tankarna från övningarna sammanfattades i modell. Förskolan ställde skapandematerial till förfogande så som pennor, färger, penslar, lim, silkespapper, grillpinnar, piprensare och naturmaterial. Under genomförandet dokumenterades gårdarna och barnens arbete med kamera.

Kommunikationsmetod 1 – grupp 1 – ”Tecken och karta”

Vid besöket hade jag med olika symboler, se figur 1, som barnen kunde lägga ut på överensstämmande platser och en karta som jag noterade på. Barnen fick i uppdrag att bli ”platsletare”. Symbolerna är inspirerade av de tecken som används vid metoden i Göteborg men togs fram av mig för specifikt för den här

undersökningen. Vi började med en samling då vi gick igenom alla kort och vad symbolerna kunde betyda. Sedan lades alla korten uppochned och så fick barnen i tur och ordning välja två kort var, på så vis repeterade vi kortens betydelse. Efter detta gick vi ut för att tillsammans inventera gården med hjälp av korten och leta efter platser som stämde med symbolerna.

Figur 1. Symboler som användes under inventeringen vid kommunikationsmetoden ”Tecken och karta”.

När vi vandrat över hela gården och tittat på allt som fanns och barnen visat vad de gör där, satte vi oss och funderade på om något av det som symboliseras på korten fattades på gården. Efter denna genomgång fick barnen fundera på om det fanns något annat de skulle vilja ha på gården. Barnen fick då rita egna symboler på blanka kort.

Efter detta gick vi in och började skapa, barnen fick tillgång till de färger och det material som de själva önskade. Modellen byggdes på en stor pappskiva som ett grupparbete där alla deltog samtidigt. Tillsist fotograferades gårdsmodellen.

Kommunikationsmetod 2 – grupp 2 – ”the Insight Method”

Vi började med en samling där jag presenterade uppgiften och visade det material jag hade med. Vi tittade på kartan tillsammans för att orientera oss och jag markerade avdelningsdörren och grinden till gården. Därefter fick alla varsin karta där de kunde rita ut kännetecken och platser som de använde. När barnen kommit igång med sin orientering gick jag runt med en tom karta där de fick rita in sina platser med hjälp av Simkins symboler. Jag frågade barnen och fick på så vis reda på vilken symbol som skulle användas. Barnen markerade sedan själva med Simkins tecken på kartan.

När alla barn markerat sina platser pekade jag på de platser som var tomma och frågade om barnen även brukade använda dessa platser. Efter detta frågade jag om det behövdes något mer på gården och om något saknades idag.

Efter detta plockade vi fram material så barnen kunde visa sina idéer i modell. Enligt Simkins kommunikationsmetod görs modeller i full skala men jag valde här att låta barnen skapa en miniatyr av gården för att kunna jämföra med de andra gruppernas modeller. Arbetet dokumenterades under hela övningen med kamera. Med tanke på barngruppens ålder anpassades kommunikationsmodellen

något från ursprunget varpå bland annat metodverktyg som bygger på läs och skrivkunnighet uteslöts.

Kommunikationsmetod 3 – grupp 3 – ”Stafettberättelse”

Först samlades vi i en ring så att alla skulle kunna se varandra. Jag förklarade varför jag var på besök och vad barnen skulle få göra. Jag berättade också att allt som sades spelades in och visade apparaten som tog upp ljudet.

Sen frågade jag barnen vad de brukade göra en dag på förskolegården. Barnen svarade genom att räkna upp handen och vänta på att få ordet av mig. Stafettberättelsens form ändrades i och med det och blev mer likt ett samtal eller en idécirkel. Detta skedde spontant och därmed frångicks ursprungsmodellen. Efter en stund bad jag barnen tänka på vad de gjorde andra årstider och vid dåligt väder också. Avslutningsvis frågade jag vad de skulle vilja kunna göra på gården.

Efter denna korta övning började skapandearbetet med modellen över hur gården skulle kunna se ut. Efter arbetets slut fick barnen berätta om och visa sitt arbete för de andra på avdelningen. Arbetet dokumenterades med kamera.

Observation

I dokumentationen av kommunikationsmetoderna använde jag mig av *observation av andra ordningen* där observationerna dokumenterades i loggbok samt vid ett tillfälle med ljudupptagning. *Observation av andra ordningen* är enligt Bjørndal (2005, ss.26-27, 45-46) en observation som görs parallellt med en pedagogisk verksamhet. Det primära menar han blir rollen som pedagog samtidigt som en observation sker av situationen. Vidare rekommenderas loggbok som ett komplement för minnet vid denna typ av observation. Loggboken skall skrivas i direkt anslutning till observationstillfället för att observationsanteckningarna skall vara så utförliga och korrekta som möjligt (Bjørndal 2005, s. 46).

Därmed skrevs loggbok i anslutning till varje besök på förskolan där tankar och beskrivningar av dagen noterades. En Ljudupptagning gjordes i anslutning till metoden ”Stafettberättelse” eftersom jag på förhand misstänkte att berättelsen kunde bli lång och svår att hålla i minnet. Metoden observation var relevant då jag genom denna fick syn på de skillnader i de undersökta kommunikationsmetoderna som jag ville lyfta fram.

Etiska överväganden

En pedagog som tar ställning till etiska hänsyn låter sina observerade ögon styras av respekten för den enskildes integritet – den inre zon av tankar, känslor och egenskaper som människor har rätt att själva bestämma över när det gäller vem som ska få tillgång till dessa. (Bjørndal 2005, s 141)

Föräldrarna informerades om projektet och fick ta ställning till om deras barn fick medverka på bild i dokumentationen av arbetet samt vid viss ljudupptagning. Av informationen framgick att varken namn på barn eller förskola skulle framgå i rapporten. Eftersom undersökningen avsåg barnens utemiljö och inte något som direkt rörde barnens personliga integritet bedömdes metoderna etiskt försvarbara. Alla barn som deltog i studien bestämde själva om och hur länge de ville närvara vid övningarna.

Materialsammanställning

Det dokumenterade materialet jämfördes varpå jag uppmärksammade skillnader i *barns perspektiv* och *tidsåtgång* som jag valt att studera de olika metoderna utifrån. Analysen av resultatet ordnades därefter under dessa rubriker.

Resultat

Resultaten från observationerna i de tre separata barngrupperna redovisas nedan separat för varje kommunikationsmetod. Resultatet sammanfattas i tabell 1, 2, 3 och 4.

Metod 1 – Tecken och karta

Under denna metods inventering var det jag som bestämde hur vi skulle gå och pekade och frågade om olika platser. Det var ibland svårt att fånga allas uppmärksamhet då andra barn och lekar pockade på uppmärksamheten.

Barnen tyckte inte att det fanns några platser att tänka på eller där de fick vara ifred. En flicka visade vad hon menade genom att gå nära mitt ansikte så jag skulle få uppleva känslan av att inte kunna vara ifred på gården när det är många barn.

Alla barn bidrog med önskemål, under metodens andra del, då alla fick varsitt kort att rita på. Barnen påverkade dock varandra och många ritade samma sak. Muntligen uttryckte många att de saknade gungor och någon ville ha fler dockor ute. På korten syns gungorna medan dockorna fått lämna plats för klätterställningar och träd.

Vid modellbygget började processen försiktigt med tuschpennor och ritandet av tvådimensionella träd. Vartefter mer material presenterades desto mer tredimensionell blev modellen. Pinnar, stenar och kottar limmades på plats och modellen började allt mer likna den verkliga gården. Modellen fick buskar och många tvådimensionella gungställningar, två för gården helt nya element, i övrigt återskapades gården så som den ser ut idag. Alla deltog i skapandet men under olika lång tid och på sina egna villkor. Tillsist satt bara en flicka kvar och pysslade.

Utifrån kommunikationsmetoden framkom att barnen på denna gård önskade sig gungor, buskar och en större gård på grund av dagens trängsel. I övrigt verkade barnen nöjda med gården så som den ser ut idag. I modellen fanns tydliga kopplingar till dagens utseende med stora klippblock, högvuxna träd och lekmaterial från naturen. Barnen ställde upp och var positivt inställda till att få delta i projektet.

The Insight Method

Vid inventeringen behövde barnen en del handledning innan de kom igång men sedan kunde de arbeta självständigt. Barnen hjälpte varandra och efter ett tag verkade de flesta förstå kartan. Barnen valde helt själva vilka platser de ville betona på gården. De ritade hur de rörde sig, vad som fanns utanför gården som de kunde se och hur olika platser användes. Vid symbolritandet behövde barnen hjälp med vilken färg och symbol de skulle använda.

Under metodens andra del var det ett par av barnen som kom på idéer och önskade saker, de andra hakade snabbt på. Flera av barnen föreslog studsmattor och pekade ut var de skulle kunna stå i sina kartor.

Kreativiteten kom snabbt igång vid modellbygget och många byggda element skapades. Processen började försiktigt med tuschpennor, sedan vågade någon måla med färg och tillsist var kreativiteten igång för fullt.

Gruppen skapade en färgglad modell med byggda element. Några byggde en klätterställning med trappa och rutschkana i papp och skumplast. Andra skapade en hinderbana som fick löpa över större delen av gården. Barnen var hela tiden noga med att förklara hur de skulle leka i de olika redskapen som de skapade.

Tre flickor och en pojke jobbade länge och de andra i gruppen kom ibland tillbaka för att se hur det gick för dem. Modellen hade kvar många element från dagens gård men kompletterades med ett antal studsmattor och hinderbanan.

Stafettberättelse

Under inventeringen kom inte alla barn till tals, några barn upprepade vad kompisarna sa och endast ett fåtal av barnen bidrog med egna tankar. Dessa barn kom med mycket idéer. Barnen behövde handledning i att tänka vidare kring andra årstider och vad de brukade göra vid annan väderlek mm.

Vid metodens andra del önskade de barn som vågade uttrycka sig ett par saker, några hakade på medan andra var tysta. De förslag som framkom var stora cyklar, gungor och nya lek-trafikskyltar. En del av önskemålen fanns redan på gården.

Under modellbygget ville många måla och skapandet kom snabbt igång. En del av barnen var mer spända på att utforska materialet än av att skapa en gård, fokus försvann därför delvis från det vi just gått igenom. Barngruppen verkade inte van vid att arbeta tillsammans utan var och en arbetade med sin del men inspirerades av vad grannen gjorde.

Arbetet började tvådimensionellt för att övergå till tre dimensioner. När den första tredimensionella ställningen stod på plats dröjde det inte länge innan tre till dök upp. En pojke återskapade rutschkaneställningen som finns på gården idag. I övrigt liknade modellen inte dagens gård utan fick stora cyklar, gungor, glitter och myshörnor med kuddar och skyddande regntak. I den här gruppen var det två barn som arbetade länge med projektet medan övriga lämnade efterhand.

Sammanfattande tabeller

Nedan sammanfattas resultaten i tabeller. I dessa redovisas resultaten för metodernas tre delar: inventering; önskemål och modell. Sist redovisas resultatet för tidsåtgång.

Inventering	Tecken och karta	The Insight Method	Stafettberättelse
Barnens självständighet	Metoden gav inte utrymme för självständigt arbete.	Barnen behövde en del handledning men arbetade utöver detta självständigt.	Metoden gav inte utrymme för självständigt arbete.
Pedagogisk insats	Krävde stort pedagogiskt engagemang.	Krävde en inledande pedagogisk insats.	Krävde ett pedagogiskt engagemang.

Tabell 1. Observationer av barns självständighet liksom pedagogisk insats för respektive metod under inventeringen.

Önskemål	Tecken och karta	The Insight Method	Stafettberättelse
Barnens självständighet	Alla i gruppen bidrog självständigt med idéer.	Ett par av barnen bidrog självständigt med idéer, övriga hakade på.	Ett fåtal av barnen bidrog självständigt med idéer.
Pedagogisk insats	Liten.	Liten.	Liten.

Tabell 2. Observationer av barns självständighet liksom pedagogisk insats för respektive metod under önskemål.

Modell	Tecken och karta	The Insight Method	Stafettberättelse
Barnens självständighet	Ett fåtal nya idéer framkom under momentet och alla barn bidrog i skapandet.	En ny idé framkom under momentet och alla barn bidrog i skapandet.	Många nya idéer framkom under momentet och alla barn bidrog i skapandet.
Pedagogisk insats	Liten. Barnen arbetade i huvudsak självständigt.	Liten. Barnen arbetade i huvudsak självständigt.	Denna barngrupp var inte van att arbeta utifrån sina egna förutsättningar utan krävde stöttning i att arbeta självständigt.

Tabell 3. Observationer av barns självständighet liksom pedagogisk insats för respektive metod under modell.

Tidsåtgång (minuter)	Tecken och karta	The Insight Method	Stafettberättelse
Förberedelser	180	120	60
Inventering	60	30	15
Önskemål	15	15	5
Modell	60	60	60
Totalt	315	225	140

Tabell 4. Tidsredogörelse för respektive metod.

Analys av resultat

Nedan utgår jag från resultatet och resonerar kring om kanaler för barns perspektiv fanns närvarande under utförandet av respektive kommunikationsmetod. Analysen sammanfattas i tabell 5. Sist görs en analys av tidsåtgång där de olika metoderna jämförs sinsemellan.

Inventering

I kommunikationsmetoden ”Tecken och karta” ledde jag barnen över gården och styrde hur vi gick liksom vad vi tittade på i stor utsträckning. Barnens upplevelse påverkades antagligen av vad jag bad dem om. Metoden krävde ett stort pedagogiskt engagemang då jag skulle få med mig alla barn över gården och fånga allas uppmärksamhet samtidigt som jag skulle uppmärksamma och dokumentera det barnen sade. Enligt min tolkning av tabell 1 fanns svaga kanaler för barnens perspektiv varför jag anser att barnens perspektiv inte framkom.

Vid kommunikationsmetoden ”the Insight Method” fick barnen arbeta självständigt med de platser som kändes viktiga för dem. Under denna metod krävdes en inledande insats av mig men sedan arbetade barnen i huvudsak självständigt. Enligt min tolkning av tabell 1 fanns kanaler för barnens perspektiv i metoden varför jag anser att barnens perspektiv framkom.

I kommunikationsmetoden ”Stafettberättelse” tog ett fåtal barn mer utrymme medan andra barn upprepade det som redan sagts eller förblev tysta. Metoden krävde en pedagogisk insats då jag skulle se till att så många som möjligt fick komma till tals och hålla i övningen. Enligt min tolkning av tabell 1 fanns delvis kanaler för barnens perspektiv. Även om barngruppens synpunkter inte framkom så gjorde de barn som vågade uttala sig sina röster väl hörda.

Önskemål

I kommunikationsmetoden ”Tecken och karta” bidrog alla barn då alla ritade egna kort. Den pedagogiska insatsen var liten varför jag anser kanaler för barnens perspektiv var närvarande. Även om barnen inspirerades av varandra framkom deras perspektiv enligt min tolkning av tabell 2.

Vid kommunikationsmetoden ”the Insight Method” bidrog ett fåtal barn med sitt perspektiv varpå flera andra hakade på idéerna. Även denna metod hade enligt min tolkning inslag av självständigt arbete, se tabell 2, varför jag ansåg att barnens perspektiv delvis framkom.

Kommunikationsmetoden ”Stafettberättelse” gav enligt min tolkning, se tabell 2, två barns perspektiv varpå ett fåtal andra hakade på eller upprepade förslagen medan andra förblev tysta. Därmed anser jag att barnens perspektiv framkom i mindre utsträckning med denna metod.

Modell

I kommunikationsmetoden ”Tecken och karta” arbetade barnen självständigt under modellbygget. Här framkom ett fåtal helt nya idéer så som buskar. Nästan alla önskemål som framkom under övningen syntes i modellen. I övrigt återskapades gården så som den ser ut idag. Enligt min tolkning av tabell 3 fanns kanaler för barnens perspektiv varför jag anser att deras perspektiv framkom.

Vid kommunikationsmetoden ”the Insight Method” arbetade barnen självständigt med modellen. En helt ny idé – hinderbanan framkom under modellbygget. Alla önskemål syns i modellen som för övrigt liknar dagens gård. Enligt min tolkning av tabell 3 framkom barnens perspektiv.

Kommunikationsmetoden ”Stafettberättelse” gav många nya idéer under modellbygget som myshörnor, regntak och kuddar. Önskemålen som tidigare tagits upp föll delvis i glömska. Modellen fick många nya element och liknade inte dagens gård. Detta var den minst vuxenstyrda delen av metoden varför barnens självständighet var större. Alla barn bidrog också till den här delen av metoden. Dock krävde barngruppen handledning varför den pedagogiska insatsen var mer krävande än för övriga grupper. Enligt min tolkning fanns ändå kanaler för barnens perspektiv varför jag anser att barnens perspektiv framkom.

Barnens perspektiv	Tecken och karta	The Insight Method	Stafettberättelse
Inventering	Framkom eventuellt inte.	Framkom.	Framkom delvis.
Önskemål	Framkom.	Framkom delvis.	Framkom i liten utsträckning.
Modell	Framkom.	Framkom.	Framkom .

Tabell 5. Analys av barns perspektiv för respektive metod under inventering, önskemål och modell.

Tidsåtgång

Tre förmiddagar ägnades åt besök på förskolan oavsett kommunikationsmetod. Metoderna ”Tecken och karta” och ”the Insight Method” krävde en del förberedelser så som framtagning av metodmaterial och kartor innan besöken medan metoden ”Stafettberättelse” helt saknade sådant material. Under utförandet av kommunikationsmetoderna gick också inventeringen i den sistnämnda metoden avsevärt snabbast att genomföra, se tabell 4. Metoden ”Tecken och karta” tog längst tid och kändes också mest omständlig eftersom barnen både skulle vara ute och inne och därför var tvungna att byta miljö mellan de olika momenten. Modellbygget tog ungefär lika lång tid i alla grupper, dock var barnen som deltagit i metoden ”Tecken och karta” relativt utmattade efter inventeringen och ytterligare en dag för skapande hade varit att föredra.

Diskussion

Syftet med studien var att utvärdera metoder för hur landskapsarkitekter kan kommunicera med små barn (3-6år) kring planering av deras fysiska utemiljö så att barnens egna perspektiv framkommer. Jag menar att syftet uppnått då resultatet visar på skillnader i hur kanaler för barns perspektiv ges utrymme i de olika undersökta kommunikationsmetoderna. Foton från besöken var liksom loggbok bra komplement till observationerna och hjälpte mig i analysen av resultaten.

Undersökta kommunikationsmetoder

Metoden ”Tecken och karta” krävde mycket av mig som vuxen ledare, jag bestämde hur vi skulle gå och pekade och frågade. Barnens upplevelse påverkades antagligen av vad jag bad dem om. Det var ibland svårt att fånga allas uppmärksamhet då det fanns andra barn och lockande lek på gården som

distraherade. Det tog också en stund innan barnen lugnat ned sig från den första anspänningen och verkligen tittade sig omkring på gården. Petersson och Teimouri (2010) menar att denna metod gör att barnens perspektiv blir tydligt. Detta ställer jag mig delvis kritisk till då min roll som ledare säkert påverkade just detta perspektiv.

Under metoden ”the Insight Method” blev jag förvånad över hur snabbt barnen satte sig in i kartorna och på egen hand eller med lite stöd av personalen kunde identifiera platser på kartan. De verkade också ha en känsla för skala. Den här kommunikationsmetoden var lättare för mig att dokumentera och överblicka eftersom barnen kunde arbeta mer självständigt. Jag behövde inte peka på platser och fråga om dem utan barnen markerade själva de platser som hade betydelse för dem. Alla symboler användes inte eftersom barnen inte funderade över sin gård utefter symboler utan helt fritt. Vi arbetade inomhus och barnen kunde fokusera på uppgiften utan att bli störda av andras lek eller spännande leksaker. Den här barngruppen ville också förklara vad de gjorde och hur deras skapelse var tänkt att användas. Simkins⁴ menar att syftet med metoden är att se barnen som experter på sin egen närmiljö och därmed låta dem komma med synpunkter på densamma samt att därigenom skapa egenvärde och ägandeskap hos barnen. Något jag upplever att metoden bidrar till.

Metoden ”Stafettberättelse” var relativt kort tidsmässigt och kanske lite svår att greppa eftersom den kräver att barnen har förmågan att lyssna på varandra och också hålla det som sägs i minnet. Den här kommunikationsmetoden saknade material att tala kring så som en karta eller en fysiskt närvarande miljö. Barnen var därför tvungna att uttrycka sig helt fritt, något som säkert kan upplevas obehagligt och utlämnande. Gruppen blev också inspelad vilket kanske bidrog till blyghet hos vissa. I modellfasen tillkom ytterligare idéer vilket jag upplevde framför allt kom av det för barnen nya och spännande materialet. Petersson, Svennberg, Teimouri och Örjefeldt (2010) beskriver hur metoden bidrar till ett kommunikativt arbete under modellbygget. Hon beskriver också den stolthet som barnen kände när de får visa upp sina modeller. Båda dessa synpunkter känns relevanta för alla tre kommunikationsmetoder som testats i denna studie.

För alla tre metoder gäller också att grupparbete i någon form utgjort arbetsformen även om vissa delar varit av mer självständig karaktär. Vad gäller grupparbete refererar Lenninger (2008, s. 19-20) till en studie av Gävle kommun 2006, där man funnit att arbetsformen utmanar till argumentering och dialog, dock poängteras att metoden bygger på att barnen kan lyssna aktivt och låta alla komma till tals. Detta är en faktor som antagligen inverkar på alla tre metoderna dock blev det extra tydligt i metoden ”Stafettberättelse”.

I studien kom man också fram till att det i arbetet med barns delaktighet är viktigt att någon med pedagogisk erfarenhet sköter kommunikation och handledning. Jag har själv arbetat med små barn både inom förskolan och som ledare vid fritidsaktiviteter och har därmed pedagogisk erfarenhet. Dock ser jag fördelar med att ha överlåtit det pedagogiska ansvaret på förskolans personal för att själv kunna fokusera mer på min roll som observatör. Om jag skulle göra om studien skulle jag kanske välja att skriva tillsammans med en studiekamrat, då hade observationerna antagligen gett fler vinklar och därmed ett större underlag.

⁴ Dr Ian Simkins BSc, Dip LA, PCHE, PhD, FHEA, MI Hort, CMLI, Chartered Landscape Architect, University of Sheffield, föreläsning SLU uppsala den 19 januari 2012.

Felkällor

Vad gäller alla tre kommunikationsmetoder kan tänkas att jag som utomstående vuxen genom min närvaro påverkade hur barnen tog sig an uppgiften och därmed påverkades antagligen också resultatet. Min inverkan och min syn på metoden som enkel eller komplicerad påverkade säkert hur jag kommunicerade metoden till barngruppen. Detta kanske kan förklara varför ”Stafettberättelsen”, som jag ansåg var enkel, tappade sin form medan ”the Insight Method”, som jag ansåg var svårare, gick att genomföra. Det var också svårt att veta hur mycket jag skulle följa med och hur mycket jag skulle styra, borde jag ha avbrutit och försökt från början igen med Stafettberättelsen?

En annan faktor som sannolikt påverkade resultatet var barngruppen, hur vana de var att få komma till tals och i vilken form de var vana att uttrycka sig. Jag märkte stor skillnad vid modellbyggandet då vissa grupper antagligen hade mer erfarenhet av liknande arbete och därför kunde arbeta mer självständigt.

Barnen är också individer och resultatet påverkades säkerligen av det individuella barnets erfarenheter och bakgrund samt gruppens sammansättning. Ytterligare en faktor som kan ha påverkat resultatet är det faktum att en av barngrupperna arbetade kring en annan gård än övriga. Gårdens befintliga utformning kan tänkas sätta ramarna för hur barnen resonerar kring utemiljön.

I sökandet efter en lämplig förskola var ett viktigt kriterium att det fanns tre separata 3-5års avdelningar då jag skulle jämföra tre metoder i denna åldersgrupp. Detta var viktigt för att barnen skulle ha samma tidsspann på sig att genomföra uppgiften utan att påverkas av varandra. Därmed undveks faktorer som att barnen fått fundera längre vid det sista jämfört med det första modellbyggandet. Att avdelningarna hörde till samma förskola var också ett viktigt kriterium då detta ökade sannolikheten för att barnen hade liknande förkunskaper och bakgrund.

För att kunna jämföra grupperna kändes det också viktigt att barngruppernas sammansättning blev densamma, varför lika många pojkar som flickor skulle finnas i varje grupp liksom en jämn fördelning av åldrar. Grupper med fyra flickor, två tre-/fyraåringar och två fem-/sexåringar, och fyra pojkar, två tre-/fyraåringar och två fem-/sexåringar, skapades av personalen som känner barnen och vet vilka konstellationer som fungerar bra ihop. En pedagog blev också ansvarig för respektive barngrupp och skulle närvara vid övningarna.

Svennberg och Teimouri (2010, s. 140) poängterar att det i arbetet med delaktighet är viktigt att ge korrekt information så att barnen vet vilka förutsättningar de har att förhålla sig till. Det är också viktigt att kommunikationen är tydlig och att ett språk används som barnen kan ta till sig och förstå. Detta hade jag i åtanke under all kommunikation med barnen. Om tid hade funnits hade det också varit intressant att genom intervjuer eller enkäter fråga barnen hur de upplevde sin delaktighet i projektet. Det hade också varit roligt att ha med foton från arbetet i dokumentationen något jag fick prioritera bort på grund av platsbrist.

Lenninger (2008) tar upp flera exempel på hur barn och unga tar hänsyn till andra brukare, en aspekt som inte framkom i denna studie. Detta kan bero på att barnen kan ha upplevt förskolegården som en privat plats där inga andra fick eller ville vara.

Slutsats

Vilken metod skall man då som landskapsarkitekt välja? Det beror på vad man är ute efter: tid; barnens perspektiv; självständighet? Vill man lägga lite tid på förarbete eller vill man hushålla så långt det är möjligt? Hur pass mycket pedagogisk kraft vill man lägga vid genomförandet?

Det är svårt att veta om barnens perspektiv framkommer när det gäller så här små barn. Det krävs både mod och övning för att kommunikationen ska fungera och det blir inte alltid som man tänkt sig. Dock rekommenderar jag att ge sig på utmaningen – det är kul att gunga gungbräda!

Källförteckning

- Barnombudsmannen (2008). *Från beslut till praktik: Barnkonventionen i kommunala verksamheter* [Elektronisk] Barnombudsmannen rapporterar br2008:04 Tillgänglig:
http://www.barnombudsmannen.se/Global/Publikationer/Beslut_till_praktik_%20kommunrapport2008.pdf [2012-03-21]
- Barnombudsmannen (2012a). *Konventionstexten: FN:s konvention om barnets rättigheter antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989.* Tillgänglig:
<http://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/konventionstexten/> [2012-04-22]
- Barnombudsmannen (2012b). *Om konventionstexten* Tillgänglig:
<http://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/> [2012-04-22]
- Bjørndal, Cato R. P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning.* Stockholm: Liber
- Halldén, G. (2003) *Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp.* [Elektronisk] Pedagogisk Forskning i Sverige 2003 årg 8 nr 1–2 s 12–23. Tillgänglig: <http://www.ped.gu.se/pedfo/pdf-filer/hallden.pdf> [2012-03-22]
- Halldén, G. & Lindgren, A-L. (2001) *Individuella rättigheter; autonomi och beroende: Olika synsätt på barn i relation till FN:s barnkonvention.* [Elektronisk] *Utbildning och demokrati*, vol. 10 (nr.2), s.65-79. Tillgänglig:
http://www.oru.se/Extern/Forskning/Forskningsmiljoer/HumUS/Utbildning_och_h_Demokrati/Tidskriften/2001/Nr%202_2001_pdf/Lindgren%20och%20Halld%c3%a9n.pdf [2012-03-22]
- Hallemar, D. (2003). *Barn och unga ska veta sin plats.* [Elektronisk] Sveriges arkitekter/*Arkitekten* s. 38 Citerar Kylin, M. Tillgänglig:
<http://www.arkitekt.se/s6237/f891> [2012-04-23]
- Håkansson, B. & Lilled, L. (2010) Barn tar plats. I Bergsten, J & Mattisson, S. (red.) *Barn tar plats: dokumentation från konferensen 25 mars 2010* [Elektronisk] Göteborg: Tryggare och mänskligare Göteborg, ss. 6-8. Tillgänglig:
<http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/publikationer/konferensdokumentation.html> [2012-03-21]
- Johansson, B. (2010) Barns inflytande i stadsplaneringen. I Bergsten, J & Mattisson, S. (red.) *Barn tar plats: dokumentation från konferensen 25 mars 2010* [Elektronisk] Göteborg: Tryggare och mänskligare Göteborg, ss. 22-23. Tillgänglig:
<http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/publikationer/konferensdokumentation.html> [2012-03-21]
- Key, E. Tidsall, E. (red) (2006). *Children, young people and social inclusion: participation for what?* Bristol: Policy, s.7 Citerar Landsdown, G
- Lenninger, A. (2008) *Barns plats i staden: Stad och land nr. 174* [Elektronisk] Alnarp: Movium. Tillgänglig:
<http://www.movium.slu.se/barnute/projekt/dokument/barns%20plats%20i%20staden.pdf> [2012-04-24]

- Lenninger, A & Olsson, T. (2006a). *Lek äger rum. Planering för barn och ungdomar*. Stockholm: Formas
- b) ss. 181-185. Citerar Berglund, U. LAR/MSA, SLU, Uppsala
 - c) ss. 157-163. Citerar Rasmusson, B. forskare vid Socialhögskolan, Lund
 - d) ss. 168-170. Citerar Sandberg, A. LAR/MSA stadsbyggnadskontoret, Sthlm
- Lindgren, A-L. (2003) Vuxnas föreställningar om barns delaktighet i historisk belysning. I Blücher, G & Graninger, G. (red.) *Finns det rum för barn?: en antologi*. Vadstena: Stiftelsen Vadstena forum för samhällsbyggande, ss. 81-94.
- Nordenfors, M. (2010a). *Delaktighet: på barns villkor?* [Elektronisk]. Göteborg: Tryggare och mänskligare Göteborg. Tillgänglig: www.goteborg.se/tryggaremanskligare [2012-03-21]
- b) s. 17. Citerar Matthews (2003) *Children and regeneration: setting an agenda for community participation and integration* Children and society 17 (4), 264-276
 - c) ss. 16-18. Citerar Stern, R. *The child's right to participation: reality or rhetoric?* Uppsala: Uppsala universitet.
 - d) s. 13. Citerar Tiller, PO. (1991). *Barnperspektivet: Om å se og bli sett. Vårt perspektiv på barn – eller omvendt? Barn. Nytt fra Forskning om Barn i Norge, 1:72-77*
- Petersson, S. Svennberg, M. Teimouri, M. & Örjefeldt, M. (2010) V:2 Södra älvstranden i ungas ögon: barn och unga säger sitt. I Svennberg, M. & Teimouri, M. (red.) (2010). *Barns rätt till staden. Om arkitekturpedagogik som demokratisk metod i Göteborg*. Göteborgs stad Kulturförvaltningen. Alnarp: Movium, ss.98-114.
- Petersson & Teimouri (2010) II:1. Barnen vet mest om vad som är bäst på förskolans gård. I Svennberg, M. & Teimouri, M. (red.) (2010). *Barns rätt till staden. Om arkitekturpedagogik som demokratisk metod i Göteborg*. Göteborgs stad Kulturförvaltningen. Alnarp: Movium, ss.42-46.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2003). *Delaktighet som värdering och pedagogik* [Elektronisk] *Pedagogisk Forskning i Sverige* årg. 8 (nr 1–2) ss. 70–84. Tillgänglig: <http://www.ped.gu.se/biorn/journal/pedfo/pdf-filer/pramsher.pdf> [2012-03-22]
- Simkins, I. M. (2008) *The Development of the Insight Method: a participatory approach for primary school children to reveal their place experiences*. Doctoral Thesis, University of Sheffield, UK
- Svennberg (2010) Delaktighet och demokrati. I Bergsten, J & Mattisson, S. (red.) *Barn tar plats: dokumentation från konferensen 25 mars 2010* [Elektronisk] Göteborg: Tryggare och mänskligare Göteborg, ss. 8-10. Tillgänglig: <http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/publikationer/konferensdokumentation.html> [2012-03-21]
- Svennberg, M. & Teimouri, M. (red.) (2010). *Barns rätt till staden. Om arkitekturpedagogik som demokratisk metod i Göteborg*. Göteborgs stad Kulturförvaltningen. Alnarp: Movium.
- Åkerblom, P. (2010) Göteborg som förebild. I Bergsten, J & Mattisson, S. (red.) *Barn tar plats: dokumentation från konferensen 25 mars 2010* [Elektronisk] Göteborg: Tryggare och mänskligare Göteborg, ss. 8-9. Tillgänglig: <http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/publikationer/konferensdokumentation.html> [2012-03-21]